Löyttymäki Taru, Palmu Maija 14.8.2024

Raportti: EU:n epävirallinen kilpailukykyministerikokous (sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka) 8.-9.7.2024

Kokous

EU:n epävirallinen kilpailukykyministerikokous (sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka)

Epävirallinen kilpailukykyministerikokous (sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka) järjestettiin Budapestissa 8.-9.7.2024. Kokouksessa keskusteltiin sähköautoihin siirtymisestä ja EU:n vuoden 2035 tavoitteesta kaikkien uusien autojen päästöttömyydestä. Suomi korosti keskittymistä nykyisen Fit for 55 –lainsäädännön toimeenpanoon. Lisäksi kokouksessa keskusteltiin EU:n kilpailukykyagendan asettamisesta ja tulevasta uudesta kilpailukykyohjelmasta. Keskustelussa korostui toimivien sisämarkkinoiden merkitys, tarpeet sääntelyn yksinkertaistamisesta ja Euroopan houkuttelevuus markkinana. Kolmantena keskustelukohtana oli tekoälyn vaikutus Euroopan kilpailukykyyn. Puheenvuoroissa korostettiin yhteistyön merkitystä tekoälyn potentiaalin hyödyntämisessä.

Kokouksen jälkeisenä päivänä Suomen ja Ruotsin pääministerit linjasivat, ettei Suomi ja Ruotsi osallistu muihin heinäkuussa järjestettäviin EU:n epävirallisiin ministerikokouksiin poliittisella (eli ministeri- tai valtiosihteeri-) tasolla.

Epävirallinen kilpailukykyministerikokous sisämarkkinat- ja teollisuuspolitiikka-asioissa järjestettiin 8.-9.7.2024 Budapestissa. Suomea kokouksessa edusti työministeri Arto Satosen valtiosihteeri Mika Nykänen. Kokouksen jälkeisenä päivänä Suomen ja Ruotsin pääministerit linjasivat, ettei Suomi ja Ruotsi osallistu muihin heinäkuussa järjestettäviin EU:n epävirallisiin ministerikokouksiin poliittisella (eli ministeri- tai valtiosihteeri-) tasolla. Epävirallisissa ministerikokouksissa ei tehdä päätöksiä.

Kokouksen ensimmäisenä asiakohtana keskusteltiin **sähköautoihin siirtymisestä** ja EU:n vuoden 2035 tavoitteesta kaikkien uusien rekisteröityjen autojen ja pakettiautojen päästöttömyydestä. Puheenjohtajavaltio Unkari alusti aiheesta, että Euroopan tulee etsiä yhteisiä ratkaisuja vihreän siirtymän edistämiseen ja samalla pitää huolta autoteollisuuden kilpailukyvystä. Sähköautojen latausinfrastruktuuria tulee vahvistaa kaikkialla Euroopassa, ja sähköautoilun tulee olla taloudellisesti kannattavaa. Puheenjohtajan mukaan valtiontukisäännöstöä tulee löyhentää, jotta sähköautoihin siirtymistä voidaan tukea.

Komissiota kokouksessa edusti sisämarkkinoiden, teollisuuden, yrittäjyyden ja pk-yritystoiminnan pääosasto DG GROW:n pääjohtaja Kerstin Jorna. Komission mukaan EU:n autoteollisuus voi edelleen suhteellisen hyvin EU:n ollessa maailman toiseksi suurin autoteollisuuden markkina. Komissio tunnistaa sektorilla kolme trendiä: sähköistyminen, automaatio ja liitettävyys (connectivity). Näitä kolmea trendiä on katsottava yhdessä, jotta voidaan varmistaa autoteollisuuden kilpailukyky. Sähköistymisen osalta tulee edistää sekä kysyntää että tarjontaa. Tarjonnan parantamisessa energia- ja raaka-ainekysymykset ovat tärkeitä. Kriittisten raaka-aineiden asetus on astunut voimaan ja sisältää myös kierrätykseen liittyviä projekteja. Sähköautoilua edistävät tuet ovat tällä hetkellä hyvin erilaisia eri maissa, mikä on valmistajien kannalta ongelmallista.

Myös komissio nosti esiin kysymyksen sähköautojen latauksesta ja infran parantamisesta. Jälleenmyyntimarkkinoiden parantamiseksi tulisi tietää, kuinka akkujen arvo säilyy ja miten arvoa voidaan pitää yllä. Tähän tarvitaan dataa, mihin liittyen komissio valmistelee parhaillaan lainsäädäntöä. Automaatio on trendi, joka leviää kiinalaisilla markkinoilla ja tätä tulee tarkastella syvemmin. Automaattisten ajoneuvojen osalta pelkkä lainsäädäntö ei riitä, vaan tarvitaan testejä ja pilotteja yleisille teille.

Jäsenmaiden kommenteissa korostui erityisesti sähköautojen latausinfran kehittämisen tärkeys ja kysynnän lisääminen mm. tekemällä sähköautoilusta rahallisesti kannattavaa. Usea jäsenmaa nosti esiin, miten tärkeää on, että sähköautoilua koskevat päätökset näyttäytyvät kuluttajille johdonmukaisina ja ennustettavuutta lisäävinä, jotta päätös sähköautoon siirtymisestä uskalletaan tehdä. Puheenvuoroissa nousi esiin myös suurten ajoneuvojen tilanteen huomiointi erikseen, vaihtoehtoisten vähäpäästöisten polttoaineiden kehittäminen, tasapuolinen toimintaympäristö sisämarkkinoilla mutta myös globaalisti, akkujen kierrätyksen edistäminen, alan osaamisen kehittäminen, sähköverkon kehittäminen ja tuet alan pk-yrityksille. Valtiontukisääntöjen löyhentämisen osalta jäsenmaiden näkemykset olivat eriäviä.

Suomi korosti puheenvuorossaan (yhdessä muutaman muun jäsenmaan kanssa), että liikennesektorilla on tällä hetkellä tärkeä keskittyä EU:n 55-valmiuspaketin tehokkaaseen toimeenpanoon ja kaikista mahdollisista uusista avauksista tarvitaan perusteelliset vaikutusten arviot, joissa huomioidaan sekä elinkeinoelämän kilpailukyky että kansalaisten arjen kustannukset ja ostovoima. Lisäksi Suomi toi esiin kriittisten akkumineraalien ja akkujen kierrätyksen merkitystä.

Toisena asiakohtana oli keskustelu **Euroopan kilpailukykyagendan asettamisesta**. Aikataulusyistä keskustelu käytiin osittain vain delegaatiojohtajien kesken lounaan yhteydessä. Puheenjohtamaa Unkari taustoitti keskustelun olevan jatkumoa huhtikuun Eurooppa-neuvoston päätelmissä sovitun uuden Euroopan kilpailukykyohjelman laatimisesta ja mainitsi lisäksi taustaksi Antwerpenin julistuksen ja Enrico Lettan sisämarkkinaraportin. Komissio antoi lyhyen katsauksen kilpailukykyneuvoston agendalla viime aikoina olleista asioista mainiten mm. sirusäädöksen, nettonollateollisuussäädöksen ja kriittisten raaka-aineiden asetuksen. Monia teollisuuspolitiikkakokonaisuuksia yhdistää kysymykset julkisista hankinnoista, lupaprosesseista ja markkinoillepääsystä. Komissio korosti sisämarkkinoiden merkitystä erityisesti innovaatioiden skaalauksen edistämisessä.

Jäsenmaat tekivät keskustelussa mm. seuraavia nostoja: toimivien sisämarkkinoiden merkitys ja sisämarkkinaesteiden poistaminen (erityisesti palvelusektorilla), sääntelyn yksinkertaistaminen, sujuvoittaminen ja hyvä toimeenpano, hallinnollisen taakan vähentäminen, yhteisen päämarkkinaunionin kehittäminen, digitaaliset ratkaisut, uuden kilpailukykyohjelman keskittyminen innovaatioihin ja ylipäänsä Euroopan houkuttelevuus yrityksille ja investoinneille. Suomi korosti puheenvuorossaan sisämarkkinoiden syventämistä ja toimivaa sääntely-ympäristöä, teollisuuden uudistumista ja biotalouden merkitystä osana uutta EU:n kilpailukykyohjelmaa sekä rahoituksen kohdistamista innovaatioihin, tutkimukseen, kyvykkyyksiin, digitalisaatioon ja puhtaaseen siirtymään.

Viimeisenä keskustelukohtana oli **tekoälyn merkitys Euroopan kilpailukyvylle**. Komissio korosti tekoälyn valtavaa potentiaalia kilpailukyvylle tuottavuutta lisäävänä tekijänä kaikilla sektoreilla. Tällä hetkellä monet eurooppalaiset yritykset luottavat yhdysvaltalaiseen teknologiaan. EU on kiistatta Yhdysvaltoja jäljessä. 25 jäsenmaata on jo tehnyt oman tekoälystrategiansa, mutta yhdessä on kehitettävä tekoälyekosysteemi. EU on johtaja supertietokoneissa ja niihin on tehtävä yhteisiä investointeja. Jäsenmaat vaikuttavat valmiilta investoimaan tekoälytehtaisiin. Komission mukaan yksityistä rahoitusta tulisi ohjata enemmän startup-yrityksille. Keskustelu pääomamarkkinaunionin ympärillä on tärkeää myös tässä suhteessa. Tekoäly mahdollistaa suurten kielimallien kehittämisen. EU:n on hyödynnettävä tekoälyratkaisuja nykyistä paremmin, ja on tärkeä mobilisoida myös sidosryhmät. Tekoälylautakunnalla on tärkeä rooli tarkastella innovaatioekosysteemien ja globaalin yhteistyön kehitystä. Tekoälyn käyttöönottoa myös julkisessa hallinnossa tulee edistää ja hyödyntää täysimääräisesti.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa tuettiin laajasti komission työtä, ns. tekoälytehtaiden käyttöönottoa, GenAI4EU-aloitetta, joka tukee generatiivisen tekoälyn käyttöönottoa strategisissa teollisissa

ekosysteemeissä sekä perustetun tekoälyneuvoston työtä. Jäsenmaat nostivat esiin mm. investoinnit tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin sekä suurten kielimallien kehittämiseen ja yksityisten investointien houkuttelemisen, eettisten näkökulmien huomioimisen standardeissa sekä toivat esiin kansallisia kehityskulkuja tekoälyn saralla (esim. Tanskan uusi supertietokone lokakuussa 2024). Suomi korosti puheenvuorossaan tki-kumppanuuksien (kuten EuroHPC) roolia eurooppalaisen tutkimuksen ja innovaation laadun kehittämisessä, tekoälytehtaiden korkeatasoista ja tehokasta toimeenpanoa ja kunnianhimoisia investointeja supertietokoneisiin.

Suomen edustajat
Mika Nykänen, valtiosihteeri
Maija Palmu, johtava asiantuntija, TEM
Taru Löyttymäki, erityisasiantuntija, TEM